

Till: li.remissvar@regeringskansliet.se
Kopia till: hans.nilsagard@regeringskansliet.se

Remiss Ett tydligt regelverk för aktivt skogsbruk

Yttrande över delbetänkandet ” Ett tydligt regelverk för aktivt skogsbruk” (SOU 2024:91)

Skogssällskapet är en stiftelse vars uppdrag är att verka för god skogshushållning och naturvård, detta görs bland annat genom aktiv förvaltning av skog för privata och offentliga skogsägare samt stöd till skoglig forskning.

Delbetänkandet ”Ett tydligt regelverk för aktivt skogsbruk” (SOU 2024:91) har remitterats av Landsbygds- och infrastrukturdepartementet. Skogssällskapet har följande synpunkter på det remitterade delbetänkandet.

Skog och produkter från skogen lyfts fram som en viktig del av lösningen för en grön bioekonomi och under senaste tiden har skogens betydelse för beredskap blivit allt mera uttalad. I ljuset av detta och att vi lever i en orolig tid på många sätt, är det av högsta vikt att regelverket kring skogsäggande blir mer rättssäkert, förutsägbart och långsiktigt.

Skogsägare har under de senaste åren ställts inför en stor osäkerhet avseende regelverket kring sitt skogsäggande, inte minst när det gäller avvägningen mellan produktion och skydd av skogsmark. Utvecklingen, som lett till att allt fler fall avgörs i domstol, har varit påfrestande och skapat en stor misstro till både myndigheter och ideell naturvård som tagit chansen att stoppa många avverkningar.

Utredningen sätter fingret på många viktiga delar för att göra regelverket tydligare vilket är av största betydelse, det finns dock ett antal frågetecken framför allt kring förslaget kring ersättning. Det saknas också en större överblick över de olika processer som är på gång i Sverige och inom EU.

Ett av de stora frågetecken som Skogssällskapet ser efter en genomläsning av förslagen är den ekonomiska realismen. Om alla förslag skulle gå igenom skulle tillskottet av personella och ekonomiska resurser till de skogliga myndigheterna behöva vara betydande, annars riskerar man att hamna i en situation där tuffa prioriteringar behöver göras vilket innebär en fortsatt osäkerhet i vad som gäller för den enskilda skogsägaren.

Kapitel 5 – Tydliggörande av samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken

Skogssällskapet ser positivt på ansatsen att skilja på avverkningsanmälan enligt skogsvårdslagen och samråd enligt miljöbalken samt att på detta sätt tidigare skilja mellan åtgärder som kräver mer resurser från myndigheter och verksamhetsutövare och åtgärder som kan hanteras utan samråd.

Skogssällskapet lägger stor vikt vid att den framtagna listan är uttömmande och särskiljer potentiellt skyddsvärda skogar från ordinära produktionsskogar. Definitionen av vad som är potentiellt skyddsvärt behöver tas på myndighetsnivå med geografiska prioriteringar. Skogssällskapet saknar i dag tydliga skrivningar för hur listan ska tas fram, vad den ska omfatta, hur revidering sker och hur listan ska tillämpas.

Skogssällskapet ser positivt på utredarens förslag om att bryta sekretessen mot berörd markägare avseende djur och växter med särskilt behov av skydd. Detta är något som Skogssällskapet har efterfrågat.

Skogssällskapet ser en utmaning i att skapa en tillräckligt uttömmande lista över områden som det ska samrådas om för att uppfylla lagar samt förväntningar från intressenter. Om listan inte anses leva upp till de förväntningar som finns så riskerar man att hamna i en situation där ytterligare konflikter inom skogsbruket flyttas ut i skogen där brukare ställs mot intresseorganisation på samma sätt som i dagens oklara läge.

Skogssällskapet är tveksamt till att ansvaret för att avgöra om det ska röra sig om en avverkningsanmälan eller ett samråd helt och hållet ligger på markägaren och ser att det är svårt att se vilka konsekvenser ett misstag skulle kunna få för den enskilde markägaren.

Skogssällskapet saknar en analys av vad ett samråd i praktiken skulle kunna innebära. Innebär ett samråd per automatik att det blir inskränkningar i brukandet och hur kan detta i så fall göras förutsägbart? Hur ska miljöbalkens krav på uppföljning och egenkontroll uppfyllas inom ramen för det nya förslaget? En förutsägbarhet i vad som gäller skogsbruk bör utan tvivel vara en av de viktigaste grundsatserna i en ny ordning.

Skogssällskapet saknar även en analys över hur artskyddet ska spela in i den uttömmande listan utifrån den artskyddsutredning som är under framtagande på Regeringskansliet. Skydd för, och hänsyn till, enskilda hotade arter är något av den största konfliktytan i praktiskt skogsbruk i dag och det är i princip omöjligt att bedöma förslaget med den uttömmande listan utan att ha kunskap om vad som händer i artfrågan framöver.

Kapitel 6 – Arealgräns för krav på underrättelse om avverkning

Skogssällskapet ställer sig bakom utredningens slutsatser och förslag att inte ändra arealgränsen för krav på avverkningsanmälan. Kopplingen till krav- och kontrollfunktioner från EU är relevant och en höjning av arealgränsen riskerar att andra kontrollsystem behöver införas vilket kan komma att innebära andra komplikationer.

Kapitel 7 – Övriga åtgärder med krav på underrättelse

Skogssällskapet är positivt till förslaget att skogsbränsleuttag (i form av grot, grenar och toppar) inte ska omfattas av kravet på underrättelse enligt 12§ SVL. Grot-uttag är i dag en del av gängse skogsbruk, där underrättelsen i princip blir utan praktisk betydelse då aktörerna, oavsett om de angivit att uttag ska göras eller inte, har tydliga rutiner för när man tar ut grot utifrån bärighet och markens beskaffenhet. Då uttaget inte heller har visat sig ha någon större negativ påverkan på vare sig tillväxt eller biologisk mångfald ser Skogssällskapet detta som ett verkningsslöst administrativt krav som därför bör tas bort.

Skogssällskapet ser även positivt på utredarens förslag att ta bort dikesrensning från listan på samrådspliktiga åtgärder utifrån att dikesrensning redan omfattas av miljöbalken.

När det gäller maskinell gödsling, maskinell askåterföring samt framdragande av skogsbilvägar längre än 300m så ser Skogssällskapet positivt på att dessa åtgärder ska omfattas av underrättelseplikten enligt skogsvårdslagen och noterar att det i utredarens förslag även fortsättningsvis ska vara krav på samråd enligt miljöbalken i de fall där dessa åtgärder medför väsentlig ändring av naturmiljön.

Kapitel 8 – En ny syn på ädellöv

Skogssällskapet ser positivt på den föreslagna förändringen när det gäller synen på ädellöv i lagstiftningen. Att skapa en reglering som snarare är framåtsyftande och skapar incitament för ädellöv än fokuserar på restriktioner har större förutsättningar att skapa större intresse bland skogsägare och har potential att tydligare involvera ädellövskogen i skogsbruket. Detta är positivt inte minst ur ett klimatperspektiv när klimatförändringarna flyttar ädellövskogens utbredningsområde norrut. Skogssällskapet ser även att detta förslag kan ge positiva effekter inom klimatområdet.

Det finns dock frågetecken kring finansieringen av detta förslag och det är avgörande att, som utredaren poängterar, nationella arealmål och en budget som matchar dessa mål tas fram. Skogssällskapet ser att det är nödvändigt att stöd till ädellövskog ska sättas i relation till andra stödmodeller.

Kapitel 9 – Hantering av underrättelser om skogliga åtgärder

Skogssällskapet står bakom utredningens syfte att skapa tydliga förenklingar och utifrån detta är förslaget med förkortad tid för avverkningsanmälan väl i linje med det syftet. Skogssällskapet ser att detta förslag skulle ha potential att minska kostnadsbasen för tillsyn hos Skogsstyrelsen då man kan fokusera på de ärenden där det verkligen behövs tillsyn och också göra processerna effektivare hos markägare. Denna förändring kräver dock att det finns ett förtroende mellan skogsägare, myndighet och allmänhet/ideell naturvård.

Förslaget är attraktivt i så måtto att en majoritet av de avverkningsanmälningar som inkommer till Skogsstyrelsen inte behöver någon ytterligare tillsyn. Med 10 dagars väntetid för de enklare fallen blir systemet mer effektivt för markägare och myndigheten då resurserna kan styras mot mer krävande områden. Ett ytterligare plus är att förslaget sannolikt kommer att innebära att man slipper en massa avverkningsanmälningar som skickas in i god tid men som i slutändan inte är aktuella för avverkning och att de avverkningsanmälningar som skickas in sannolikt blir mer noggranna och tydliga.

Skogssällskapet ser en stor osäkerhetsfaktor i frågan kring allmänhetens möjlighet att anmäla för tillsyn enligt miljöbalken efter tidsfristen på 10 dagar och vad detta kommer att innebära i praktiken. Det vore mycket olyckligt om detta skulle skapa en ny praxis där anmälan för tillsyn blir mer regel än undantag på grund av tidsbrist inom de föreslagna 10 dagarna. Ytterligare en risk är att detta innebär en ytterligare polarisering mellan skogsägare och ideell naturvård och skulle kunna leda till allt fler domstolsfall.

Skogssällskapet är positivt till att förtydliga i skogsvårdslagen att Skogsstyrelsen inte har någon skyldighet att agera på underrättelser enligt 14 § i skogsvårdslagen. Detta förtydligande skulle öka förutsägbarheten för skogsägare

och bidra till en tydlighet vad gäller skillnader mellan områden som är föremål för samråd enligt miljöbalken och områden där samråd inte behövs enligt den uttömmande listan. Skogssällskapet är tveksamt till att ta bort möjligheten för dispens för särskilda skäl, detta då det kan finnas situationer där en åtgärd behöver göras inom 10 dagars tid.

Kapitel 10 – Kostnadsfördelning av kunskapsinhämtning

Skogssällskapet är positiv till förslaget att det inte endast ska falla på markägaren att bekosta kunskapsinhämtning inför en avverkning, särskilt då samhällets förväntningar på skogsekosystemen är under förändring.

Skogssällskapet ser dock en risk att förslaget skapar ett förhållningssätt där utförliga, och kostsamma, artinventeringar av specialister blir det enda som räknas som kunskapsinhämtning. Markägarnas egen kunskap om sin skog behöver tillvaratas, något som inte värderas idag.

Skogssällskapet saknar i förslaget en differentiering mellan stora och små markägare. Det är rimligt att stora bolag har en högre egenavgift för kunskapsinhämtning jämfört med små privata markägare.

Skogssällskapet känner också en oro för att kunskap kring skogens ekologiska förutsättningar, exempelvis dynamik, strukturer, funktioner, mikroklimat och så vidare förbises i inventeringar med ett alltför tydligt fokus på enskilda arter.

Skogssällskapet saknar en diskussion om vikten av kunskapsinhämtning i ett landskapsperspektiv. Det finns större rumsliga perspektiv som att populationsdynamiken inte bryr sig om fastighetsgränser, eller att det allmänna behöver ta ansvaret för att utvärdera den gröna infrastrukturen, behovet av restaurerande åtgärder, prioriteringar för avsättningar och så vidare i ett större perspektiv. Skogssällskapet efterlyser ett större myndighetsarbete som är mindre reaktivt och kopplat till åtgärder och mer förebyggande för att ta rätt beslut i en så pass komplicerad miljö.

Slutligen ställer sig Skogssällskapet frågande till hur resurser till detta ska komma att frigöras då detta förslag riskerar att bli kostsamt med artinventeringar som praxis inför avverkningar.

Kapitel 11 – Alternativa tillsynsmodeller

Skogssällskapet ställer sig bakom utredarens slutsatser när det gäller alternativa tillsynsmodeller. I dagsläget finns det inget attraktivt alternativ till rådande tillsynsmodell, detta kan dock behöva utredas vidare.

Kapitel 12 – Tillsyn över artskyddsfrågor i skogen

Skogssällskapet ser stora förenklingar kring tillsynsprocessen för alla inblandande med en myndighet som tillsynsmyndighet för artskyddsfrågor. Skogssällskapet ställer sig därför bakom utredarens förslag.

Kapitel 13 – Domstolsprocesser

Skogssällskapet ser positivt på att samla alla överklagansärenden till Mark- och miljödomstolen. De senaste årens praxis att överklaga till både Mark- och miljödomstolen och Förvaltningsrätten har inneburit stor osäkerhet och viss förvirring hos många inblandade.

Skogssällskapet anser att det är ett mycket bra förslag att införa krav på skoglig kompetens i mark och miljödomstolen.

Skogssällskapet ser också positivt på förslaget att Skogsstyrelsen ska kunna vara part i mark- och miljödomstolen för att underlätta handläggning och beslut.

Kapitel 14 – Ersättningsmodell

Skogssällskapet ser positivt på grundsatsen att markägare ska få ersättning vid inskränkningar av brukandet över en viss nivå (toleransströskeln). Skogssällskapet är dock tveksamt till den väg som utredningen valt att gå med att införa ett nytt skyddsinstitut och nya definitioner. Skogssällskapet ställer sig ändå bakom utredarens förslag.

Skogssällskapet anser att en modell för skydd av skog som utgår från en ur samhällets perspektiv klok användning av skogen, där rådigheten och äganderätten i möjligaste mån bevaras hos markägaren skulle ge störst acceptans hos markägarkåren och lägst kostnad för staten.

Skogssällskapet ser att utredarens förslag om skogsmarksskyddsområden blir ett nytt och annorlunda skyddsinstitut och som sannolikt kommer att kräva en effektiv och resursstark skoglig myndighet. Skogssällskapet saknar en analys av de organisatoriska och ekonomiska behoven inom Skogsstyrelsen. Det finns en risk att anslagna budgetmedel för skydd av skogsmark inte kommer att räcka till de önskade skogsmarksskyddsområdena och att detta skulle innebära att man från myndighetshåll tvingas skapa samma typ av långa väntetider och tillhörande osäkerhet som vi ser idag.

Stockholm, 250213

Calle Nordqvist
VD

Karin Fällman Lillqvist
Hållbarhetschef